

Fælles Mål – med læsning i alle fag - sammenholdt med det faktum, at der løbende sker en udskiftning af personalet, gør, at det er vigtigt at få nedskrevet, hvad der er Sejs Skoles politik på læseområdet. Den skal være en rød tråd i læseundervisningen.

Overordnet er den nedskrevne læsepolitik vigtig, således at lærere, skolebestyrelse og andre ved, hvordan vi tænker læsning, skriftlig formulering og stavning på Sejs Skole. Læsepolitikken er en dynamisk politik. Den er blevet i en proces, hvor klasseteams, læsevejledere og ledelsen har bidraget til politikken. Det er hensigten, at politikken revideres løbende.

Målene for læseundervisningen står beskrevet i Fælles Mål, så hvorfor skal vi så have en læsepolitik på Sejs skole??

Det er især inden for området faglig læsning, der er sket ændringer i Fælles Mål. Som noget nyt er det ikke længere kun dansklæreren, der skal varetage læseundervisningen. Det giver god mening.

Det er nu sådan, at det er dansklærerne, samt lærerne i naturfagene (matematik, geografi, biologi, natur/teknik og fysik/kemi), der skal varetage læseundervisningen. Derimod er læsning ikke nævnt i de humanistiske fag, som historie, kristendomskundskab og samfundsfag. Det giver ikke så god mening.

Desværre er det ikke alle udvalgene, der har udfærdiget Fælles Mål, der har været opmærksomme på, at læsning er en del af deres fag.

På Sejs skole skal læsning være en del af **alle** boglige fag – vi følger de Fælles Mål, men inkluderer også læsning i de humanistiske fag. Det skal ikke ses som en ekstra byrde, men som en

hjælp til at få det optimale ud af undervisningen.

Formålet med læseundervisningen er, at eleverne på Sejs Skole gennem hele skoleforløbet udvikler læselyst og læseglyde. Det skal danne grundlag for oplevelser, indsigt og personlig udvikling.

Formålet er endvidere, at eleverne lærer at beherske kulturteknikken på et niveau, som gør dem i stand til på alle trin i skoleforløbet at anvende læsning funktionelt i deres læringsprocesser.

Læsepolitikken indeholder:

- **Betragtninger om læsning**
- **Overordnede mål for læsning i indskoling, på mellemtrin og i overbygningen**
- **Betragtninger om børnestavning**
- **Anbefalinger til forældresamarbejde om læsning**
- **Anbefalinger til hvordan undervisningen i læsning kan varetages for hver årgang**
- **Retningslinier for test af læsefærdigheder gennem skoleforløbet**

Betragtninger om læsning

Læsning er en af de 5 kulturteknikker, som er af afgørende betydning, for at man kan klare sig i det videnskabsfund, som er vores vilkår i begyndelsen af det 21. århundrede.

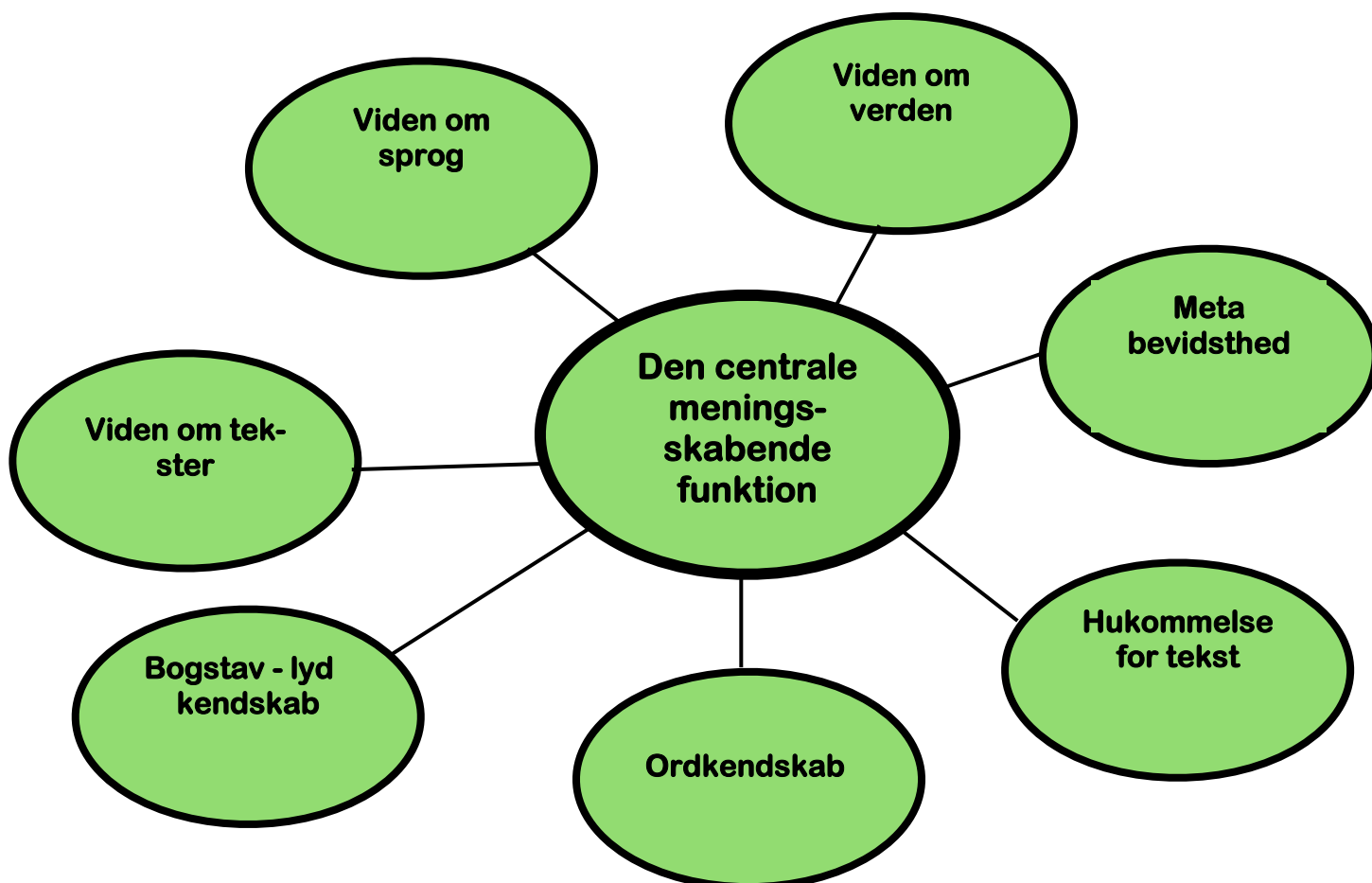
De 5 kulturteknikker er:

- Læsning**
- Skrivning**
- Regning**
- Engelsk**
- IT**

En god læsefærdighed består helt overordnet af to hovedkomponenter, nemlig afkodning og læseforståelse.

Afkodning forstås som den færdighed, der sætter os i stand til at se, at krusedullerne på papiret repræsenterer bogstaver, at bogstaverne har hver deres navn og lyd, og hvis man sætter lydene sammen, opstår der ord – ord, vi genkender fra det talte sprog. I begyndelsen hakker vi i det og går i stå, men med øvelse automatiseres færdigheden; vi mestrer færdigheden at afkode.

Afkodning i sig selv har ingen værdi. Først når vi opnår en forståelse af det, vi afkoder, kan man tale om, at vi læser. Ovenstående er en rigtig, men lidt unuanceret betragtning om, hvad læsning er. På Sejs Skole vil vi derfor betragte det at være i besiddelse af en god læsefærdighed gennem Den Interaktive Læsemodel. I det efterfølgende vil vi kort gennemgå indholdet af modellen.

Viden om Verden

Vores Viden om Verden har betydning for vores udbytte af at læse en tekst. Lidt abstrakt kan man forestille sig vores viden som struktureret i skemaer. Enhver tekst kan ses som en invitation til læseren om at aktivere et skema. Ved læsning aktiveres skemaer, som hjælper læseren til at organisere det læste. Efter læsningen hjælper skemaerne læseren til at huske det læste. Hvis teksten indeholder viden, vi allerede besidder i forvejen, vil mange skemaer blive aktiveret. Det vil være meget let for os at læse og forstå indholdet af teksten. Hvis alt indholdet i en tekst er nyt for os, og måske beskrevet i et sprog vi ikke er vant til, kan vi komme i situationer, hvor næsten ingen skemaer aktiveres; i disse tilfælde får vi et meget lille udbytte af det læste.

Til viden om verden hører også evnen til at kunne drage følgeslutninger (at danne inferenser).

Et eksempel: Jonas var inviteret til Louises fødselsdag. Han spekulerede på, om han havde råd til en god bog. Han gik ind på sit værelse og rystede spærrisen. Den gav ingen lyd fra sig. Jonas satte sig tungt ned på sin seng. Der står ingen steder i denne tekst, at Jonas ikke har råd til at købe en bog,

og at det gør ham trist til møde. Det er læserens evne til at gå bag om tekstens eksplicite udsagn, der er afgørende for udbyttet af teksten.

Viden om sprog

Elevers viden om sprog har også betydning for udbyttet ved læsning af en tekst. Ved syntaks menes tekstens opbygning. Rækkefølgen af ledene i en sætning kan varieres, og det har betydning for indholdet. Det er ikke lige meget om ”drengen slår pigen” eller om ”pigen slår drengen.” Det er sværere at læse tekster med lange sætninger end tekster med korte sætninger. Det er sværere at læse tekster med mange indskudte sætninger end tekster uden indskudte sætninger. Det er sværere at læse tekster med passivkonstruktioner end tekster uden disse. Alt dette betyder ikke, at vi helt skal undgå tekster med lange sætninger, med mange indskudte sætninger eller med passivkonstruktioner; men det betyder, at vi som lærere skal være opmærksomme på disse forhold og tage højde for det i vores undervisning.

Ved semantik menes tekstens indholdsmæssige betydning. Hertil hører elevernes evne til at kunne følge den røde tråd gennem en tekst (kohærens) og elevernes evne til eksempelvis at kunne gennemskue tekstbånd (kohæsion).

Ved pragmatik forstås enkeltords egentlige betydning i den sammenhæng, de optræder i. Tekster med mange lange, svære og sjældne ord er sværere at læse end tekster uden

disse ord. En tekst bliver også sværere at læse, hvis ord bruges i en anden sammenhæng – eller med en anden betydning, end det normalt er tilfældet.

En søjle vil for de fleste af os være noget, vi kan se i forbindelse med en flot bygning, men for en matematiker er søjlen måske bare en del af et diagram.

Viden om tekster

Elevers viden om tekster har også betydning for den samlede læseforståelse.

Det er vigtigt for læseren at kunne forudsige inden for hvilken ramme, teksten skal forstås. De fleste læsere har en forventning om, at hvis en tekst begynder med ”Der var engang” så vil resten af teksten holde sig inden for et mønster, der er forudsigeligt. Genrebevidsthed giver en fornemmelse for, hvordan en tekst er bygget op, den vækker forventninger til, hvad der skal ske i teksten – og dermed en bedre forhåndsviden.

Formålet med en tekst danner grundlaget for en fornuftig opdeling i forskellige teksttyper. Fortællende skønlitterære teksters formål har Astrid Lindgren beskrevet godt således: ”At læse bøger er at komme langt ud i den

vide verden og dybt ind i sig selv.” Informerende, faglitte- rære tekster har som oftest til formål at informere, instruere, klassificere, overbevise, beret- te eller forklare.

Forskellene i teksternes formål betyder også forskelle i tek- sternes struktur og fortælle- forhold. Læserens evne til at kunne gennemskue teksttypen, har stor betydning for, hvilken læsemåde og hvilke læsefor- ståelsesstrategier det vil være hensigtsmæssigt at anvende – og dermed stor betydning for den samlede forståelse.

Bogstav, lyd og ord- kendskab.

Bogstav-lyd kendskabet har direkte med afkodningsfær- digheden at gøre.

Hvis læseren skal bruge for megen energi på afkodningen, går det ud over den centrale, menings-skabende funktion. Læserens ordkendskab har naturligvis stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved orbilleder forstås den egen- skab ved afkodningen, der sætter læseren i stand til at genkende hyppigt brugte ord alene ved ”ordets udseende.” Det er også helt selvfølgeligt, at en læser med et stort ordfor- råd får et markant større ud- bytte af en tekst end en læser med et lille ordforråd.

Hukommelse og Me- tabevidsthed

Læserens hukommelse for en tekst deles almindeligvis i en arbejdshukommelse og en lang- tidshukommelse.

Arbejdshukommelsen bruges til at holde den røde tråd i en tekst. En læser, der finder en tekst uinteressant, skal bruge meget mere energi for at få noget ud af teksten end en motiveret læser skal.

Langtidshukommelsen bruges til at danne paralleller til andre tekster af samme type eller med samme indholdsområde, som læseren tidligere har stif- tet bekendtskab med.

Læserens metabevidsthed har meget stor betydning for ud- byttet af læsningen. Ved me- tabevidst- hed forstås læserens opmærksomhed på egne tan- keprocesser, bevidsthed om hvornår man forstår det, man læser – og hvordan man ænd- rer strategi, hvis man ikke forstår det, man læser.

En læser med en aktiv læse- indstilling får et markant stør- re udbytte af en tekst, end en læser, der bare afkoder derud- af. Alle disse dele, der har betydning for læserens samle- de udbytte af læsningen, er vi nødt til at tage højde for i vo- res læseundervisning.

Hanne Fabrin, Lissie Munk-Jensen og Birthe Post: *Læs Med*
Super materiale til at få styr på læseteknikker, hastighed, notater m.m. i faglig læsning på mel- lemtrinnet.

Elisabeth Arnbak: *Faglig Læsning* er delt op i en teoretisk del om læsning og læring og en praktisk del med masser af ideer til den konkrete undervis- ning i faglig læsning.

Fælles Mål og Sejs Skoles læsepolitik

Fælles Mål i dansk angiver trinmål for læsningen på alle klassetrin.

I det følgende vil vi beskrive, hvordan vi arbejder med Fælles Mål på Sejs skole på læseområdet.

De grundlæggende tanker om begynderlæsning og børnestavning har fået et særligt afsnit - det er grundlaget for den videre læseundervisning.

Vi ved fra undersøgelser at daglig læsning er afgørende for læsestandpunktet, og vi har besluttet, at vi vil indføre en daglig læsetid indskoling: et læsebånd.

Fælles mål for IT og Sejs Skoles læsepolitik

Fra Faghæfte 48 - Fælles Mål for IT-og mediekompetencer i folkeskolen.

Digitalisering og brugen af informationsteknologi er et vilkår i vores moderne og globaliserede samfund.

I industrisamfundet var det tidligere muligt at bestride job, selv hvis man havde begrænsede læse- og skrivefærdigheder.

I dag er det anderledes. Her er det et ubetinget krav både at kunne læse og skrive.

Samtidig forudsættes det, at borgerne er i besiddelse af visse færdigheder inden for it. Kravene er skærpede for den enkelte, og kravene er også skærpede for samfundet generelt.

Det betyder, at alle har behov for at tilegne sig kompetencer, så de kan agere som medborgere og medarbejdere i videnssamfundet. Med internet, mobilteknologi og web 2.0.

It kan ikke længere opfattes som et isoleret værktøj eller en teknologi, som står alene og rummer sin egen, afgrænsede faglighed. Tilsvarende kan vi ikke længere tænke på digitale færdigheder som udelukkende det at kunne betjene it. Informationsteknologien og it-relaterede kom-

petencer er som dannelsesbegreb stadig mere centralt i samfundet – og derfor også i skolen.

Den nye digitale dannelse omfatter, ud over basale færdigheder i betjening af it, også kompetencer.

Det gælder kompetencer i kritisk informationssøgning, databehandling og it-brugerens evne til at fortolke de digitale mediers mangfoldige repræsentationer.

Med web 2.0 bliver it-brugeren også aktør i en it-omverden. Den enkelte får behov for at forstå sig selv og de øvrige aktører på nettet.

At gennemskue, hvem der kommunikerer med hvem, på hvilke præmisser og i samspillet mellem intentioner, udtryksformer og handlinger, der skaber den aktuelle it-omverden.

Derudover omfatter et digitalt dannelsesbegreb evnen til at kunne tilpasse sig stadige nye udfordringer og betingelser i den digitaliserede omverden. Børn og unges for-

melle og uformelle tilstedeværelse i web 2.0-omgivelser betyder, at skolen fremover skal kunne rumme disse uformelle kompetencer og støtte eleverne i tilegnelsen af en digital og tidssvarende dannelse.

Med udgangspunkt i elevernes rolle som brugere af it, og set i lyset af udviklingen af web 2.0, inddrages følgende fire temaer i den faglige og tværfaglige undervisning – således også i læseundervisning på alle klassetrin.

- **Informationssøgning og -indsamling**
- **Produktion og formidling**
- **Analyse**
- **Kommunikation, vidensdeling og samarbejde.**

De fire temaer inddrages med henblik på at facilitere elevernes læreprocesser og skabe bedre læringsresultater og for at understøtte, at eleverne tilegner sig digital dannelse. Temaerne vil optræde i forskellige former for anvendelsen af it i de enkelte fag. Skolens IT-vejledere understøtter elevernes tilegnelse af digital dannelse.

Begynderlæsning på Sejs Skole

På Sejs Skole prioriterer vi ressourcer til begynderlæsningen meget højt med et ønske om, at så mange børn som muligt får en god, motiverende og effektiv start på deres læseundervisning.

Allerede i 0. klasse deltager en dansklærer i nogle timer i hver børnehaveklasse, ligesom arbejdet med bogstaver, lyde, læsning og skrivning er omdrejningspunktet allerede fra 1. skoledag.

I 1. klasse tildeles en af skolens læsevejledere ugentlige timer i klassen sammen med dansklæreren. Læsevejlederen indgår i det daglige arbejde omkring klassens læseundervisning som sparringspartner, vejleder og underviser af mindre grupper af elever.

Ud over det kontinuerlige arbejde på klassen med bogstav- og lydtræning, grammatiske og sproglige samtaler samt diverse læse- og skriveaktiviteter, som dansklæreren varetager, bliver klassens timer med den tilknyttede læsevejleder ofte brugt til 'vejledt læsning' og 'børnestavning'.

Klassen inddeles i faste læsegrupper bestående af max. 5 elever pr. gruppe, hvor alle børnene har omtrent de samme faglige forudsætninger og kompetencer. To gange om ugen vil alle grupperne enten sammen med dansklæreren eller læsevejlederen gennemgå en omgang vejledt læsning samt et tilhørende skrivearbejde med børnestavning.

Den vejledte læsning vil fra skoleårets start tage udgangspunkt i 'Kiwi-bøgerne' fra Alinea. Eleverne i de enkelte læsegrupper vil inden for gruppen arbejde med den samme Kiwi-bog og få to nye bøger udleveret hver uge.

Den vejledte læsning er helt praktisk struktureret på følgende måde i de små læsegrupper:

- 1) Den gamle bog, som eleverne har haft med hjemme siden sidste vejledt læsning, læses højt enten i gruppen eller enkeltvis.
- 2) Hver elev i gruppen har hjemme skrevet en side i et tilhørende børnestavningshæfte, som ligeledes læses højt for gruppen.
- 3) Der afholdes en fælles sproglig / grammatisk samtale ud fra teksten i den læste bog. Læreren vurderer hvilke aspekter, der skal trækkes frem i de forskellige bøger alt afhængig af, hvor langt læsegruppen er rent fagligt.
- 4) Den nye Kiwi-bog introduceres efter principperne omkring vejledt læsning, og der lægges stor vægt på arbejdet med 'Læseuglerne' fra AKEA. Eleverne skal helt fra skoleårets start introduceres for de første 'Læseugler', der repræsenterer forskellige læsestrategier og efterhånden få kendskab til alle de forskellige strategier. De skal opmuntres til at bruge strategierne i deres individuelle læsning og gøres bevidste om, hvad det egentlig er, man gør, når man kommer til et ord eller en sætning, som man ikke umiddelbart kan læse.
- 5) Læseuglerne / læsestrategierne er bygget op omkring meningssøgning, syntaks og det visuelle og kan med fordel introduceres i nedenstående rækkefølge – selvfølgelig alt afhængig af, hvordan det passer ind i den enkelte læsegruppe:
  - **Se på billederne**
  - **Spring ordet over**
  - **Gæt**
  - **Gå tilbage – læs igen**
  - **Giver det mening**

- **Spørg en anden**
- **Sig 1. lyd**
- **Lyder - sig alle lydene**
- **Glid ind i ordet**
- **Stav ordet**
- **Se efter kineserlydene**
- **Del ordet**
- **Se efter endelser**

- 1) Efter endt fælles vejledt læsning af den nye bog skriver alle læsegruppens elever individuelt en side med børnestavning i relation til bogens indhold.
- 2) Lektien derhjemme bliver til efterfølgende lektion med vejledt læsning at skrive siden med børnestavning færdig samt at læse den lille Kiwi-bog højt for nogen derhjemme hver dag.

I takt med at eleverne knækker læsekoden og bliver mere selvhjulpne, vil læsegrupperne på forskellige tidspunkter i løbet af skoleåret blive opløst til fordel for læsemakker-systemet. Her sættes eleverne sammen to og to – igen således, at de er på omtrent samme faglige niveau. Bøgerne skiftes ud og i stedet for en egentlig vejledt læsning, læses der nu sammen to og to efter samme principper som ved vejledt læsning.

- Den gamle bog, som eleverne har haft med hjemme siden sidste lektion, læses højt for hinanden (en side af gangen, mens den, der ikke læser højt, følger med og hjælper til med eventuelle vanskelige ord / sætninger).

- Læsemakkerne har ligesom læsegrupperne skrevet en side med børnestavning i tilknytning til bogens indhold – denne side læses ligeledes højt for makkeren.
- Den nye bog læses højt på skift (igen en side af gangen), og der skrives om denne i børnestavningshæftet.
- Til den efterfølgende lektion med makkerlæsning er lektionen derhjemme at skrive siden med børnestavning færdig samt at læse bogen højt for en voksen.

Eksempler på øvrige læse-og skrive-aktiviteter i indskolingen

Arbejdet med de almindelige hyppigste og næsthyppigste ord i det danske sprog

De 360 hyppigste ord udgør 70 % af det danske sprog. Derfor har vi som lærere klædt vores elever godt på, hvis vi underviser dem i brugen af disse ord, så de med sikkerhed kan dem, når de støder på dem ved læse- og skriveaktiviteter.

Læsemæssigt set er det ofte småordene, eleverne ikke formår at læse, fordi de ikke er meningsdannende ord. Læser eleven ord forkert, betyder det, at meningen enten ændres eller går tabt med frustration til følge for eleven. Skrivemæssigt set skal eleverne alligevel lære at stave ordene korrekt på et tidspunkt, derfor kan de lige så godt lære det hurtigst muligt. Det giver

desuden eleven en sikkerhed og en god fornemmelse at vide, at der er ord ”som jeg bare kan”. Målet med dette arbejde er, at eleverne hurtigt bliver sikre læsere og stavere af de hyppigste og næsthyppigste ord i det danske sprog netop for at lette deres egen individuelle læsning og skrivning. Det kan være svært at tage enkelte ord ud fra en helhed, da ca. 80 % af eleverne har en holistisk tilgang til læring, dvs. at de lærer i helheder. Det er derfor vigtigt, at eleverne oplever ordene brugt i en meningsfyldt sammenhæng.

Arbejdet med disse ord tager bl.a. udgangspunkt i AKEA-produkterne – materiale-CD’er om de hyppigste og de næsthyppigste ord. Materialet findes på Sejs Skole.

Arbejdet med grammatiske dele af sproget – sprogets fif og fiduser

Caroline Liberg beskriver de forskellige sprog-niveauer i ”Sådan lærer børn at læse og skrive”:

- *Den sproglige verden med selvstændigt bærende enheder*, hvor det er teksten med dens sætninger og ord, der giver os oplevelser, indsigt og viden.

- *Den ikke sproglige verden med ikke selvstændigt bærende enheder*, hvor det er orddele, bogstaver og lyde, der arbejdes med.

Eleverne har brug for ”det grammatiske dyp”. Når der arbejdes med tekster, sættes der fokus på forskellige vigtige elementer i skriftsproget, som netop den tekst gør brug af. Følgende områder kan inddrages:

1. lydanalyse
2. lydsyntese
3. ortografiske regler. Det vigtigste er, at der arbejdes med sproglige ”problemer” eller ”regler”/strategier ud fra en *helhed* dvs. en tekst kort eller lang.

Til arbejdet med de grammatiske dele af sproget kan der bl.a. hentes inspiration i AKEA-CD’ens ’Sprogets fif og fiduser’, som er til rådighed på Sejs Skole. Heri findes der f.eks. ideer og fiduser til eleverne omkring: hvordan ord staves, hvordan bogstaverne vender / starter, hvordan man finder ud af, hvad der står i et ord, hvad man kan gøre, når lyden driller, hvordan man skal dele ord, hvordan man husker forskel på f.eks. ad og af osv.

Arbejdet med efterbehandling af bøger og litterære tekster

Formålet hermed er at læse en bog og via arbejdet med bogen at øge læselyst og forståelse af denne.

Til dette arbejde anvendes f.eks. Merete Brudholms forskellige tanke- og oversigtskort fra bogen ’Læseforståelse’ samt CD-materialet fra AKEA under overskriften ’Efterbehandling af bøger på 100 forskellige måder’. Heri sættes der bl.a. fokus på at tilgodese alle de forskellige læringsstile som sproglig, logisk/matematisk, musisk, kropslig/kinæstetisk, billedlig/spatial og naturalistisk.

Både bog og CD findes til udlån på Sejs Skole.

Forældresamarbejde om læsning i indskolingen

Folderen om forældresamarbejde fra læsematerialet *Læsefidusen* udleveres til forældrene i børnehaveklasse.

Skolens forventninger til hjemmet i overskriftsform

- læse med barnet hver dag 20 min.
- hyppig højtlesning for barnet

- opbakning til børnestavning
- Skolens **opfordringer til hjemmet i overskriftsform**
- biblioteksbesøg
- godnatlæsning forældre/barn,
- sproglig opmærksomhed

Arbejdet med **børnestavning**

Inden for danskfaget har der tidligere hersket den opfattelse, at den logiske rækkefølge for børnenes udvikling hed tale – læse – skrive. Denne opfattelse har bl.a. sprogforsker Jørgen Frost været med til at ændre gennem sit videnskabelige arbejde med børns skriftsproglige udvikling. Han har erfaret, at læse- og skrivearbejdet gensidigt påvirker hinanden i processen og fremmer børnenes danskudvikling.

Derfor arbejder vi sideløbende med læsning og skrivning i begynderundervisningen. Når eleverne børnestaver og dermed hjernemæssigt aktivt forholder sig til det at danne skriftsprog, viser erfaringerne, at det også har en meget positiv effekt på børnenes læsning.

Hjerneforsker Kjeld Fredens tanker om læring støtter også op om børnestavning. Han påpeger bl.a., at stemningen og følelsen i en undervisningssituation er bestemmende for, hvordan og hvor godt, man husker det, man har tilegnet sig. Grundlæggende for al børnestavningspædagogik er netop stemningen! Børnene skal opmuntres og anerkendes for deres arbejde, og atmosfæren i klassen skal være præget af rummelighed, engagement og respekt for forskelligheder. Børnestavning tager udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger og er i høj grad med til at give børnene selvværd/selvtillid. Når barnet børnestaver kan det ikke lave fejl! Derfor er der i børnestavning ingen nederlag, men en hel masse sejre. Det giver god stemning!

Forudsætning for børnestavning er det lyd- og sprogarbejde, der allerede er startet i hjemmet. Gennem fars og mors brug af skrift og tale, får børnene en forståelse for, at det skriftlige sprog har en funktion, og at vi kan udtrykke os på skrift.

I 0. klasse arbejdes der helt fra starten med opmærksomhed på sprogets lyde. Eleverne lærer, at vores sprog kan opdeles i lyde og bliver opmærksomme på, at disse lyde kan relateres til bogstaver. Træningen i at høre og bestemme ordets lyde er helt afgørende for både barnets læsning og skrivning. Arbejdet med lydene i dansk er hele forudsætningen for at udvikle stærke læsere og skrivere.

Alle børn, der kan høre lyde i sproget og kan relatere dem til bogstaver, kan børnestave. Det er dog slet ikke nødvendigt at kunne samtlige bogstavers lyde for at kunne skrive løs!

At børnestave betyder i praksis at skrive de lyde, som barnet hører i de ord, de ønsker at nedskrive. Der gælder en række spilleregler for børnestavningen. Disse er:

- at børnene ikke skal tænke på at stave rigtigt som voksne
- at børnene med det samme kan skrive alt, hvad de har lyst til
- at der ikke er noget, der hedder stavfejl
- at børnene bare skal skrive de lyde, de kan høre eller kender i forvejen
- at man ikke behøver at kunne læse det hele med det samme – det kommer efterhånden
- at det er den hurtigste måde at lære at voksestave på

Det er altså barnets egen lyd- og sprogopfattelse, der er udgangspunkt for læringen. Det er derfor klart, at vi voksne ikke kan sige til barnet, at det har stavet forkert, for kun barnet selv ved, hvilke lyde, det kan høre!

Hører et barn og en voksen forskellig lyd i et ord, er det blot et tegn på, at de er på forskellige trin i deres staveudvikling!

Sprogforskning viser, at alle gennemgår stort set den samme staveudvikling. Vi kan støtte ved at opmuntre, rose og være gode rollemodeller. Det giver barnet de bedste muligheder for at udvikle sig i eget tempo.

Vi kan sammenligne staveudviklingen med barnets taleudvikling.

Når det lille barn begynder at pludre, retter vi jo heller ikke på barnet. Tværtimod smiler vi, roser og snakker mere med barnet. Dermed stimulerer vi og viser barnet vejen. Det giver barnet lyst til at prøve igen og igen!

Børnestavningen fremmer barnets staveudvikling.

Det sidste årtis forskning i læsningen viser

- at børn lærer bedst ved at tænke en løsning frem selv i stedet for at kopiere andres løsninger. Det vil sige, at det er bedre, at barnet selv lytter sig frem til blot en enkelt lyd i et ord, det vil skrive, frem for at spørge den voksne: hvordan staves ordet?

- at mennesket udvikler sig bedst gennem succeser og sejre (giv ros, opmuntring og støtte) - det giver større skriveglæde
- at børn skriver sig ind i læsningen
- at børn kommer nemmere og hurtigere i gang med at skrive og læse med børnestavning (bliver hurtige forfattere og dernæst sekretærer)
- at børn bliver bedre indholdslæsere (større forståelse af sproget som kommunikationsmiddel frem for en teknik, der bare skal læres, fordi læreren siger det)

I praksis arbejdes der med børnestavning på følgende måde.

I skolen kan udgangspunktet for børnestavning være en fælles oplevelse. Alle har altså noget at skrive om, for alle har oplevet det samme. Det er også meget ofte den bog, som er læst i vejledt læsning, der skal skrives løs om.

Når børnene skal skrive løs med børnestavning, vil der være børn, som spørger: hvordan skriver man ...? Her er det så bedst at svare barnet: Hvad kan du høre af lyde? Den voksne kan støtte barnet ved at sige ordet langsomt og tydeligt. Hører barnet kun 1. lyd, er det fint til en start.

Det er ofte konsonanterne, børnene først kan høre. En typisk udvikling af børnestavning kan illustreres ved ordet katten: k, kn, ktn, katn, katen, katten.

Barnet må selvfølgelig også se, hvordan ordet voksenstaves, men det er vigtigt at pointere over

for barnet, at det hurtigere lærer at voksenstave ved at øve sig i børnestavning. Ved børnestavning er der nemlig ikke tale om en stoveundervisning, hvor læreren forsøger at "overføre" den rigtige stavning til barnet. Her bliver barnets egen lyd- og sprogopfattelse i stedet for udgangspunktet for barnets læring og stoveudvikling. Barnet skal nemlig selv tænke og derefter handle, og på den måde lærer og tilegner barnet sig stavningen.

Læreren hjælper børnene videre ved dagligt at være det gode eksempel for børnene. Der skal snakkes om sprog og lyde hver dag. Hvordan lyder endelsen -er og -e? Hvilke forskellige lyde kan bogstav d have? Hvordan lyder o'et i "og" og "kom"? Lidt efter lidt lærer børnene nogle af de hyppigste ord som f.eks. "jeg" og "de" udenad. Det er jo ingen hemmelighed, at vi ved at børnestave skal lære at voksenstave! Det kræver daglig støtte fra læreren, så hver enkelt elev føres videre netop derfra, hvor det er i sin udvikling.

Når forskellige forhold omkring stavning gennemgås, kan det ikke forventes, at de tager det til sig i deres børnestavning her og nu. Men hvis børnene udviklingsmæssigt er parate, tager de det straks med sig i deres videre stavning. Når børnene kommer omkring stavereglerne mange gange, tager de reglerne til sig efterhånden, uden at det virker dræbende på deres skrivelyst.

Netop skrivelysten blomstrer ved børnestavningen. Endelig kan børnene få skrevet alle de historier, som de er så gode til at lave. Netop fordi børnene ikke behøver frygte stavefejl, men tvært imod hele tiden roses og opmuntres, bevarer de skriveglæden.

Det bliver som regel meget hurtigt prestigefyldt at børnestave. Hvis et barn spørger læreren efter et ord, er det ofte børnene, der svarer, at man bare skal skrive de lyde, man hører!